

Zera Shimshon

by Rabbi Shimshon Chaim Nachmani zt"l

Published Mantua 1778*

Chapter VI: Toldot (Gen. 25:19-28:9)

Essay 3. Rashi's insights into Rebecca's twins

פסוק "וניתרצצו הבנים בקרבה נתאמר אם כן למה זה אנכי" וכו'. פירש רש"י, אם כן גדול צער העיבור למה זה אנכי מתאנה ומתפלת על ההריון עכ"ל.

There is a verse about Rebecca: **“And the children struggled within her, and she said, ‘If so, why am I thus?’ She went to inquire of the L-rd.”**¹ **Rashi explained: “If the pain of pregnancy is so great, why is it that I longed and prayed to become pregnant?”**²

והקשו על זה מה מקום לשאלה זו לנעוק ולהתקרט על מה שעבר, ואיך תיסק אדעתין לומר שאדם המתפלל יתקרט על מה שהתפלל. ועוד קשה על "ותלך לדרש" וכו', וכי אשה מעוברת שסובלת צער הולכת אצל הנביא והתקם. ועוד מהו התירוץ ש[ל] "שני גוים" (גוים) "וכו' ופרש רש"י, שני ראשי גוים אלו אנטונינוס ורבי, ולמה לא פירשו על יעקב ועשו שהיו הראשים והאבות של שתי אומות. ועוד פירש רש"י "ממענה יפרדו", מן המעניים הם נפרדים זה לרשעו וזה לתומו עכ"ל. ופירוש זה שייך על יעקב ועשו ולא על שני לאומים שאומר הכתוב.

[The commentators] raised difficulties about this.

Question 1: What place is there for such a question, to cry out and regret what has already happened? How could it enter one's mind to say that a person who prayed would then regret what he prayed for?

Question 2: Another difficulty regards “She went to inquire of the L-rd.” Would a pregnant woman suffering pain go to a prophet or a sage?

Question 3: Furthermore, what is the answer from G-d of “two nations are in your womb; two peoples will separate from your womb; one people will be stronger than the other, and the elder will serve the younger”?³ **Rashi explained: “Two leaders of nations: these are [the Roman Emperor] Antoninus and [his friend] Rabbi [Yehuda HaNasi].”**⁴ **Why did he not explain it about Jacob and Esau, who were the heads and fathers of the two nations?**

* English translation: Copyright © 2025 by Charles S. Stein. Additional essays are available at <https://zstorah.com>

¹ Gen. 25:22.

² Rashi on Gen. 25:22, based on Gen. Rabbah 63:6.

³ Gen. 25:23.

⁴ Rashi on Gen. 25:23, based on Avodah Zarah 11a: “This was Antoninus and Rabbi [Yehuda HaNasi], whose tables, [due to their wealth,] never lacked for lettuce, nor cucumbers, nor radish, neither in the summer nor in the rainy season.”

Question 4: Further, Rashi explained “will separate from your womb,” meaning they “separate upon leaving the womb: this one to his wickedness and this one to his innocence.” This explanation applies to Jacob and Esau, not to the “two nations” that his writing mentions, viz, Antoninus and Rabbi. Why are his explanations contradictory?

וניש לומר שלפי שחנה בכתא גרמה שיפלו ניצוצות של הקדושה תוך הקליפה, זה גורם לשליטת הטומאה בעולם, ומנה באים הרשעים והרשעים גורמים צער כפול לאשה. והקב"ה אמר לחנה "הרבה ארבה עצבונך והרגך" וכו', והכפל של "הרבה ארבה" מלבד מה שדרשו רז"ל, היינו לומר שמלבד צער ההריון עוד יהיה לה צער כפול שתוליד רשעים, כדאמרינן בפרק ח' ביומא "זרו רשעים מרחם", ובשבילו צריך שאמו תאכל ביום הפורים אם תריח אינה ריח.

It can be said that since Eve, through her sin, caused sparks of holiness to fall into the *klipah*, this brings about the reign of impurity in the world, and from this come the wicked, and the wicked cause double pain to a woman. The Holy One, Blessed be He, said to Eve: “I will greatly multiply [הרבה ארבה] [*harbah arbeh*] your toil and your travail, in hardship will you bear children.”⁵ The doubling of “I will greatly multiply,” aside from what our rabbis of blessed memory expounded,⁶ means that apart from the pain of pregnancy, she will also have double pain, that she will give birth to the wicked. This is as it is said in chapter 8 of tractate Yoma (82b): “The wicked go astray from the womb,”⁷ and on their account it is necessary that their mother eat on Yom Kippur if she smells some aroma.⁸

אמנם בפרק קמא דסוטה אמרינן שהנשים צדקניות לא היו בפתקה של סנה, ובנדאי שלא תלדנה פי אם צדיקים, שהרי אין להם לסבול אפילו הצער הרגיל וכל שכן הצער הכפול שגורמים הרשעים, ובפרק ט' דברכות אמרינן ידע איניש בנפשיה אי צדיק הוא אי רשע הוא.

However, in the first chapter of Sotah (12b) it is said that the righteous women were not included in the decree pronounced on Eve, and surely they would give birth only to the righteous, for they are not meant to endure even the ordinary pain, all the more so not the doubled pain caused by the wicked. In the ninth chapter of Berachot (61b) it is said: “A person knows in his own soul whether he is righteous or wicked.”

⁵ Gen. 3:16.

⁶ Eruvin 100b states that the doubled language of “I will greatly multiply” refer to the blood of menstruation and the blood of [loss of] virginity; “your toil” refers to the challenge of raising children, and “your travail” refers to the pain of childbirth.

⁷ Ps. 58:4.

⁸ Mishnah Yoma 8:5; Yoma 82b.

ואם כן רבקה הייתה יודעת בעצמה שהיא צדקת, ולפיכך התפללה על הריון שהייתה בטוחה בצדקתה שלא יצא ממנה בן רשע, דאי לא הכי לא הייתה מתפללת כלל על ההריון, משום כדאמרין במדרש על פסוק "וראה אם-צדקה-עצב בי ונחני בדרך עולם", שגני בני אדם אמרו דבר אחד, אברהם אמר "מה-תתן-לי ואנכי הולך ערירי" אם עתיד אני להוליד בנים ולהכעיסו מוטב לי "ואנכי הולך ערירי", וכן דוד אמר אם עתיד אני להוליד בנים ולהכעיסו, מוטב לי "ונחני בדרך עולם" עכ"ל.

If so, Rebecca knew within herself that she was righteous. Therefore, she prayed for conception, being confident in her righteousness that no wicked son would come from her. For if not, she would not have prayed at all for the pregnancy, since it is said in the Midrash on the verse, "And see if there be any grievous way in me, and lead me in the everlasting way"⁹:

Two people said the same thing. Abraham said, "what can You give me, seeing that I will die childless,"¹⁰ [as if to say,] "If I am destined to father children who will anger you, it is better 'that I will die childless.' " Likewise, David said, "If I am destined to bear children who will anger You, it is better for me that You 'lead me in the everlasting way.' "

- Gen. Rabbah 44:9

ולכן פשטמעה שנתרוצצו הבנים בקרבה שהיה לה צער גדול מהעיבור שלה, הייתה מסתפקת ותוהה בעצמה איך אפשר זה, שהרי אחת משתיים לא ימנע, או הכלל שהנשים צדקניות לא היו בפתקה של חנה אינו אמת, ומשום הכי נתקיים בה "הרבה ארבה עצבונך וחרונך", ועוברתה הוא רשע, או שהכלל האחר של ידע איניש בנפשיה אי צדיק הוא אי רשע הוא אינה אמת, והיא אינה צדקת.

Therefore, when she heard that the children were struggling within her, and she suffered greatly from her pregnancy, she was uncertain and wondered to herself how this could be. For one of two things could not but be true. Either the principle that righteous women were not included in Eve's decree is not true, and thus the verse, "I will greatly multiply your toil and your travail" was fulfilled in her, and her fetus was wicked. Or the other principle, that "a person knows in his own soul whether he is righteous or wicked," is not true, and she herself was not righteous. This brings us to the answer of Question 1, why Rivkah would cry out and regret what had already happened. She was filled with regret at either of the possibilities, that either her fetus was wicked, or that she herself was not righteous.

⁹ Ps. 139:24.

¹⁰ Gen. 15:2.

ולפי שמתחלה האשה מתפללת על ההריון ולאחר שנתעברה מתפללת על הלידה שיהיה הנרע בן קנימא, משום הכי הלקה למדרשו של שם שיגיד לה אם ראוי הוא שתחזור בה ממה שכבר התפללה סתם, ולהתנות כמו שעשו אברהם ונדוד שאם יהיו בנים מקעיסים שלא יהיו בני קנימא. וזהו שכתב רש"י, אם כן גדול צער העיבור, שאני ראויה לסבול צער גדול של העיבור, או מפני שאין אני צדקת או משום שאף הצדקניות היו בפתקא של חנה. אם כן טעיתי להתפלל על ההריון, שהרי אברהם ונדוד פירשו דבריהם שאם עתידים הם להוליד רשעים לא היו רוצים בנים, וכן היה ראוי לי לעשות, והיתה מצטערת ומפחדת שאם טעמה בתפלתה.

We can also answer Question 2, why a pregnant woman suffering pain would go to a prophet or a sage. **Since a woman begins by praying for conception, and after becoming pregnant prays for the birth so that the offspring will be enduring, she therefore went to the study house of Shem, to be told whether it was proper for her to retract what she had already prayed for in vain, and to set conditions as Abraham and David did, that if the children would grow to anger G-d, they should not be enduring offspring.**

This is what Rashi meant when he wrote: “If the pain of pregnancy is so great, why is it that I longed and prayed to become pregnant.” I.e., Rebecca thought that **“I deserve to endure the great pain of pregnancy, either because I am not righteous, or because even the righteous women were included in Eve’s decree. If so, I erred in praying for conception, since Abraham and David interpreted their words that if they were destined to bear wicked children, they would not desire offspring. Thus, it would have been proper for me to act likewise,”** and she was sorrowful and afraid that she had erred in her prayer.

והקב"ה השיב לה, "שני גוים בבטנה", ופירשו רז"ל שני ראשי גוים אלו אנטונינוס ורבי, כלומר שסיבת צערך אינה מחמת ההריון, שודאי הוא שהצדקניות לא היו בפתקא של חנה, וגם האמת הוא שהיא צדקת גמורה ולא היה מן הראוי שתוליד בן רשע, וזה הצער הוא אדברא מחמת זכותה, שעמה הקליפה נהקדושה מריבות זו עם זו, שהקדושה רוצה להוציא את שלה מתוך הקליפה ומשם יצא אנטונינוס שהוא הפרי הנפרד מהפסולת, ואף על פי שאנטונינוס היה מלך וראש, והראש והמלך שקולים וכוללים כל העם, מפל מקום אי אפשר להקליפה לפלוט בפעם אחת כל מה שבקעה מהקדושה. ומשום הכי הוצרכו לבא מהם שתי לאומים, דהיינו שתי אומות אדום וישראל, כי ברבות האומה של עשו יצאו ממנה קטיצא בר שלום וקוסטינרו של רבי חגיגא בן תרדיון ושמעיה ואבטליון ורבי מאיר, וכמה גרים אחרים שיצאו מקליפת עשו ולא כן מישמעאל, כמו שאמרו ז"ל, וזהו "ממעיד פירדו", כי לפי שהיו במעיד משום הכי נתרבה פח הקדושה להוציא את שלה מתחת יד הקליפה כמו שכתבו המקובלים, ועיין בש"ד בפירוש זה.

Question 3 asked why Rashi explained the two nations as referring to Antoninus and Rabbi, while Question 4 discussed two nations separating upon leaving the womb, one to wickedness and one to innocence, which obviously referred to Esau and Jacob.

The Holy One, Blessed be He, answered [Rebecca]: “Two nations are in your womb,” and our rabbis of blessed memory explained: “Two leaders of nations — these are Antoninus and Rabbi,” as if to say that the reason for her pain was not due to the pregnancy itself. Surely the righteous women were not included in Eve’s decree, and indeed she herself was perfectly righteous, and it was not fitting for her to bear a wicked son. This pain, on the contrary, was because of her merit, for now the *kliyah* and the holiness are contending with

each other. The holiness desired to bring forth its own from within the *klipah*, and from there came Antoninus, who is the fruit separated from the refuse. Even though Antoninus was a king and a leader, and the leader and the king are equivalent and encompass the entire people, in any case it is impossible for the *klipah* to expel at once all that it had absorbed from the holiness.

For this reason, it was necessary that two diametrically opposed nations come from her, that is, the two nations, Edom and Israel, for from the nation of Esau there came forth many good men: Ketia bar Shalom, the Roman minister who bequeathed all his money to Rabbi Akiva,¹¹ and the executioner of Rabbi Chanina ben Teradyon, who hastened his death to shorten his suffering,¹² and Shamaya and Avtalyon,¹³ and Rabbi Meir,¹⁴ as well as several other converts who emerged from the *klipah* of Esau. This was not the case from Ishmael, from whom sparks of holiness have not emerged, as [the rabbis] of blessed memory said. This is the meaning of “will separate from your womb,” for since they were in her womb, therefore the power of holiness increased to bring forth its own from beneath the hand of the *klipah*. This is as the Kabbalists wrote; see the *Shach* on this *parasha*.

In other words, the immediate struggle in the womb was between the wicked Esau and the innocent Jacob, to answer Question 4. But on a deeper level, to answer Question 3, two nations were required because of the long-term outcome, where souls such as Rabbi Yehuda HaNasi would have the “easy path” of descent from Jacob, but other holy souls, such as Antoninus, and Ketia bar Shalom, and the executioner of R. Chanina ben Teradyon, and Shamaya and Avtalyon, and Rabbi Meir would have the opportunity to escape the “hard path” of descent from Esau, with their sparks of holiness escaping from the *klipah*. Therefore, Rashi is not contradicting himself; he is operating on two interpretive levels.

ועוד הוסיף, "ולאם מלאם יאמץ", שאף האומה של עשו מועלת הרבה ליעקב ומרבה התורה בישראל, כדאמרין "הקל קול יעקב" כל זמן שקולו של יעקב נשמע בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אין הידים ידי עשו שולטות, וכשמרפה עצמו מדברי תורה אז שולט עשו. וזהו "אמלאה החרבה", והיינו "ולאם מלאם יאמץ" שמפחד של עשו ישראל תאמצו בתורה.

Furthermore, when G-d answered Rebecca, He added: “one people will be stronger than the other,” meaning that even the nation of Esau greatly benefits Jacob and increases the Torah in Israel, as it is said on the verse, “The voice is the voice of Jacob, yet the hands are the hands of Esau,”¹⁵ “as long as the voice of Jacob is heard in synagogues and study halls, the hands of Esau do not prevail; but when he withdraws from Torah study, then Esau rules.”¹⁶ This is the meaning of “now that she lies in ruins, I will be filled,”¹⁷ meaning “one

¹¹ Avodah Zarah 10b.

¹² Avodah Zarah 18a.

¹³ Pirkei Avot 1:10; Gitten 57b. Descended from converts, Shamaya and Avtalyon safeguarded the study of Torah and the preservation of Jewish law.

¹⁴ Gitten 56a.

¹⁵ Gen. 27:22.

¹⁶ Gen. Rabbah 65:20.

¹⁷ Ezek. 26:2.

people will be stronger than another,” and from the fear of Esau, Israel will exert themselves in Torah study.¹⁸

ואם תאמר שלעולם יהיה כך ויהיה לה רשות לקליפה לשלוט, ומה הועלנו בתקנתנו שתסבול רבקה כל כך צער גדול כדי להוציא הקדושה ממנה. משום הכי הוסיף, "ורב יעבד צעיר", דלא הוי ליה למימר אלא "ולאם מלאם יאמץ", דמשמע שאומה אחת מתגברת משל חברה, שכשישראל לא יזכו ויגרמו לניצוצות הקדושה שיתפזרו בתוך הקליפות אז הקליפה מתגברת ושולטת עליהם, ולהפך כשהם זוכים וטורפים הניצוצות מן הקליפה על דרך "סיל בלע ויקאנו", אז מתגברת יד ישראל על האומות. ומהו שחזר לומר "ורב יעבד צעיר", ומפל שכן שהוא הפך "ולאם מלאם" דמשמע שהם שניהם שווים.

If you say that it will always be thus, and that the *klipah* will have permission to rule, what benefit is there in our decree that Rebecca should endure such great pain in order to bring forth holiness from her? Therefore, He added, “and the elder will serve the younger,” which should not be read literally, but rather in connection with “one people will be stronger than the other,” meaning that one nation prevails over its companion. When Israel does not merit and causes the sparks of holiness to be scattered within the *klipot*, then the *klipah* grows strong and rules over them. Conversely, when they merit and extract the sparks from the *klipah* according to the principle “he swallows riches, and vomits them up,”¹⁹ then the hand of Israel prevails over the nations. Why did He return to say, “and the elder will serve the younger”? All the more so, isn’t it the opposite, “one people will be stronger than the other,” indicating that they are equal?

אלא ודאי שבא להודיענו שדבר זה של "ולאם מלאם יאמץ" לא יתקיים אלא עד הזמן ש"ורב יעבד צעיר", מפלל שעתידי לבא זמן אחר שלא יהיה רב וצעיר בעולם, והיינו כש"בלע המנות לנצח" שאז כל הקדושה תהיה נפרדת מן הקליפה, מה שאין כן לעת עתה שהאומה של ישראל שהיא הרב שיש לה הרבה קדושה, תעבוד הקליפה שנקראת צעיר משום מעט הניצוצות שבתוכה, שחלק זה הוא מעט. ועיין לעיל בסמוך על פסוק ראשון "ואלה תולדות יצחק" וכו'.

Rather, He certainly came to inform us that this matter of “one people will be stronger than the other” will only last until the time when “the elder will serve the younger.” This means that there will come a future time when there will be no elder and younger in the world, that is, when “death is swallowed forever,”²⁰ at which time all holiness will be separated from the *klipah*. This is not so at present, when the nation of Israel, which is the “elder” and possesses much holiness, serves the *klipah* called the “younger” because of the few sparks contained within it, and this portion is small. See above, in the adjacent Essay 1, on the first verse of the *parasha*, “These are the generations of Isaac,”²¹ etc.

¹⁸ See Megillah 6a, that Caesarea (representing Rome) is diametrically opposite Jerusalem; when one is laid waste, the other grows rich.

¹⁹ Job 20:15.

²⁰ Isaiah 25:8.

²¹ Gen. 25:19.

והקב"ה רצה להודיע לרבקה מה שיהיה עד סוף העולם, הואיל שהתחיל התיקון מעיבור שְׁלָה, ומשום הכי האריך בתשובתו בכל אלה הדברים, "וישני לאמים" וכו' "ולאם מלאם" וכו' "נרב יעבד" וכו', שְׁלָפִי הפשט הם דברים יתירים.

The Holy One, Blessed be He, wished to inform Rebecca of what would occur until the end of the world, since the rectification began with her conception. Therefore, He extended His answer in all these matters, that “two separate peoples will issue from your body; and one people will be stronger than the other, and the older will serve the younger,” which according to the plain meaning are superfluous words.

* * *